

De standplaats het veiligheidshuis

Voor de serie 'De standplaats' kijkt een verslaggever langere tijd rond op één plek en beschrijft wat zich daar afspeelt. Dat geeft een beeld van Nederland, zijn bewoners en maatschappelijke ontwikkelingen. Deze keer staat het Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant in Tilburg centraal, in 2002 het eerste Veiligheidshuis van Nederland. Uiteenlopende organisaties werken hier samen om criminaliteit en overlast te verminderen en recidive terug te dringen. Vandaag aflevering 4.

Veiligheidshuizen

Nederland telt 45 veiligheidshuizen, regionaal verspreid. In zo'n huis werken diverse instanties – gemeenten, politie, justitie, reclasering, kinderscherming – samen aan opsporing, vervolging, berechting en hulpverlening. Doel: overlast, huiselijk geweld en criminaliteit terugdringen.

Organisaties

Het veiligheidshuis in Tilburg verbreedde zich in 2008 tot Zorg- en Veiligheidshuis Midden-Brabant, met twintig organisaties waaronder slachtofferhulp, bureau Halt, justitiële jeugdinrichtingen, GGD, ggz, verslaafdenzorg en jeugdzorg. In het huis werken bijna tweehonderd mensen, zo'n vijftig permanent.

Geld

Het huis in Tilburg wordt voor vijfzede gefinancierd door gemeenten en betrokken organisaties. Veiligheidshuizen die het groten-deels moeten doen met geld van Justitie, zijn veel beperkter van opzet.

Resultaten

Organisaties die in veiligheidshuizen samenwerken, stemmen interventies beter op elkaar af. Volgens onderzoek voor Justitie vergroten de huizen de maatschappelijk veiligheid. Problemen worden eerder gesignaleerd, en er wordt sneller ingegrepen. Minder mensen gaan na een misdrijf opnieuw in de fout. Bij het veiligheidshuis in Tilburg is de recidive sinds 2002 gehalveerd.

'Bemoeizorg' Petra van Nuenen bezoekt een cliënt in het woonzorgcentrum. De man (74) kan niet voor zichzelf zorgen. Hij woonde lang bij zijn moeder, daarna bij een oude hospita. De arts en een maatschappelijk werkster maakten melding van hem. Ze vonden hem onverzorgd en ge-

desoriënteerd, en hij had geen mensen om zich heen. Met veel moeite won Petra van Nuenen zijn vertrouwen; de man had schulden en andere problemen. De rechtbank heeft een bewindvoerder en een mentor aangesteld. Foto's NRC Handelsblad, Rien Zilvold

De zoon verpietert en mijdt de zorg

Schizofrene Samir werkt nu en heeft zijn boetes afbetaald. Bemoeizorg haalde hem uit de puinhoop die zijn leven was. Contact maken, dat is de kunst van de hulpverlener.

Dit is het verhaal van een dolende zoon en een wanhopige vader. Dit is een verhaal over mensen die in stilte lijden en geen idee hebben hoe ze zich moeten redden. Dit zijn de verhalen waar het Team Bemoeizorg in huilen uit.

Bemoeizorg? Dat is een vrij jonge tak van hulpverlening, gericht op mensen die verpieteren maar niet aankloppen bij hulporganisaties. Dat kunnen of willen ze niet. Zorgwekkende zorgmijders heten ze in het jargon.

Hij zal haar naam nooit vergeten, bezweert hij. Dat herhaalt hij. Hij is Farid (50), arbeider in een vleesfabriek, van Marokkaanse afkomst. Vader van Samir (31).

Haar naam is Trudie van Nes (60), sociaal-psychiatrisch verpleegkundige bij Team Bemoeizorg. Tijdens hun eerste gesprek barstte hij steeds in huilen uit.

Ten einde raad was Farid toen een maatschappelijk werker hem de weg wees naar Bemoeizorg. Al anderhalf

jaar had hij niks gehoord van Samir. Zijn zoon was aan het zwerven geslagen. Misschien was hij wel dood.

Farid kon aan niets anders meer denken. Hij voelde zich schuldig omdat hij de jongen ooit uit huis had gezet. Dat was nadat Samir ook zijn tweede opleiding niet had afge maakt. Misschien zou Samir wakker worden als hij op eigen benen moest staan. Samir was de enige zoon uit Farids eerste huwelijk in Marokko. Bij zijn tweede vrouw in Nederland had hij nog twee kinderen.

Soms zei Farid tegen zijn vrouw dat hij naar de moskee ging. Dan reed hij naar Breda of Den Haag en zocht op goed geluk naar Samir. Thuis was hij ongenietbaar. Zijn vrouw en kinderen konden niets meer goed doen. Als hij door het bos liep, spookte steeds dezelfde gedachte door zijn hoofd: straks raak ik hen ook kwijt.

En overall waar hij hulp vroeg, kreeg hij nul op het rekest. Zijn zoon was toch volwassen? Die kon zichzelf wel redden. Als hij zijn vader uit de weg ging, had hij daar vast een goede reden voor. In het gesprek met Trudie van Nes voelde Farid zich voor het eerst gehoord.

De hulpverlenster kwam er al snel achter dat volwassen Samir zich helemaal niet zelf kon redden. Jaren geleden had geestelijke gezond-

heidszorg hem behandeld. Zonder dat zijn vader het wist. Diagnose: schizofrenie van het gedesorganiseerde type.

Ze ontdekte ook dat Samir in de Randstad bijna wekelijks werd aangehouden voor zwaartrijden en omdat hij niet in het bezit was van een identiteitskaart. De politie zag hem als verslaafde zwerver, niet als psychiatrisch patiënt. Hij werd overal verjaagd.

Een woonkamer van twee zussen, met 5.000 lege bierblikjes

Die informatie kreeg ze alleen omdat ze in het zorg- en veiligheidshuis werkte waar ook de politie is vertegenwoordigd. Die contactpersoon zorgde er ook voor dat de politie Trudie belde toen Samir in Alphen aan de Rijn werd opgepakt. Een verwarde, stinkende man met een wilde bos haar en een woeste baard. Veel lagen kleding aan. Zijn vader herkende hem bijna niet. Zijn vader dacht: „Dit komt nooit meer goed.”

Maar Farid was allang blij dat hij zijn zoon had teruggevonden. Hij bracht een doos baklava naar Be-

moeizorg. Hij zei dat zijn gezin „opnieuw geboren” was.

Samir herinnert zich weinig van de tijd dat hij rondzwierf. Wat hij nog weet, vergeet hij het liefst. Dat hij stemmen hoorde, soms maanden niemand sprak, zich schaamde voor zijn verschijning en omdat hij een puinhoop van zijn leven had gemaakt.

Samir liet zich vrijwillig opnemen in een psychiatrische instelling. Hij woont inmiddels zelfstandig, maar krijgt nog begeleiding. De 6.000 euro aan boetes uit zijn tijd als zwerver heeft hij zelf betaald. Hij werkt in een snoepfabriek. „Alsof ik de jackpot heb gewonnen.”

Het Team Bemoeizorg in het veiligheidshuis van Tilburg bestaat vijf jaar. Negen hulpverleners, van vijf hulporganisaties, hielpen vorig jaar ruim 300 mensen. Mensen die daar niet om hadden gevraagd. Veelal volwassenen met psychische klachten, in slechte fysieke conditie, met een reeks aan andere problemen, zoals verslaving of schulden. Mensen uit hun omgeving hadden Bemoeizorg gewaarschuwd. Buren, familie, wijkagent of huisarts. De meeste klanten zijn niet alleen zichzelf tot last.

Aan het prikbord in de werkruimte van Team Bemoeizorg hangen foto's die herinneren aan oude klanten. Een woonkamer van twee zus-

sen, bezaaid met 5.000 lege bierblikjes. Een wc waar de wc-pot vrijwel schuil gaat onder poep.

De kunst voor hulpverleners van Bemoeizorg is binnen te komen bij deze mensen. Door te blijven aanbellen, hoe vaak de deur ook voor hun neus wordt dichtgegooid. Door briefjes in de brievenbus te gooien. Waarom weigeren mensen hulp? Daar hebben ze een reden voor. Sommigen zijn stukgelopen op de hulpverlening. Wantrouwig. Zwaar teleurgesteld. Anderen schamen zich.

Contact maken. Hen laten praten. Goed luisteren wat ze nodig hebben. De weg banen naar de organisatie die hen kan helpen. In de gaten houden hoe het verder met ze gaat. Dat is bemoeizorg in het kort.

Niet elke ingreep van Bemoeizorg kent een happy end. Soms krijgt een medewerker geen voet tussen de deur, wat hij ook probeert. Soms vraagt hij om een rechterlijke machtiging tot gedwongen opname en wordt dat verzoek niet gehonoreerd.

En er is veel leed dat zich onttrekt aan het zicht van Bemoeizorg. Geesteszieken die geen overlast veroorzaken, maar een plaag zijn voor zichzelf. Ouderen die eerst de geraniums lieten verkommeren. Nu zijn ze zelf aan de beurt.

DICK WITTENBERG